

Riskbedömning av byggnadsarbetare

Upphandlingsmyndigheten bedömer att det är hög risk för oskäliga arbetsvillkor vid upphandling av tjänster där byggnadsarbetare utför arbetet. Bedömningen baseras på nedan angivna riskindikatorer.

Risker förändras över tid

Vi genomförde riskbedömningen september 2026 och den baseras på aktuella förhållanden vid tillfället för bedömningen. Du kan använda den som utgångspunkt i din egen behövlighetsbedömning, men tänk på att risker förändras över tid. Som upphandlande organisation behöver du alltid göra en egen behövlighetsbedömning för att analysera vilka risker det finns inför den enskilda upphandlingen.

[Mer om Behövlighetsbedömning och vad det innebär](#)

Så har vi gjort vår riskbedömning

Upphandlingsmyndigheten har med hjälp av öppna källor som rapporter, nyhetsartiklar och statistik tagit fram riskbedömningen. I riskbedömningen presenteras informationen under sju riskindikatorer:

1. Utbildningsnivå
2. Kollektivavtalstäckning och organisationsgrad
3. Reglering av yrkesgruppen
4. Underleverantörer
5. Utländsk arbetskraft
6. Konkurrenssituation
7. Arbetsmiljö

Underlaget för bedömningen har därefter skickats till Svenska Byggnadsarbetareförbundet (Byggnads) och Bygghöretagen för synpunkter varvid de har beretts möjlighet att lämna ytterligare förtydliganden.

Arbetstagare som omfattas av riskbedömningen

Yrkesgruppen omfattas av Bygghöretaget mellan Svenska Byggnadsarbetareförbundet (Byggnads) och Bygghöretagen.

Följande arbetstagare omfattas. Anställda eller inhyrda arbetstagare inom till exempel:

- byggarbeten nyproduktion, ombyggnad och renovering av hus och anläggningar,
- anläggning broar, kajer, dammar /bassänger, sjölägen, flygfält, bränsledepåer och garage,
- mark- och ledningsarbeten,
- inredningsarbeten,
- grundförstärkning, spontning, pålning, påldäck och injekteringsarbeten,
- prefabmontage stål och betong samt trä och plåt, maskin- torn- och mobilkranar samt jordförflyttande anläggningsmaskiner
- dykeriarbeten, mudderverksarbeten,
- ytskikt, golv och plattsättning,
- våtrumsarbeten,
- undertak,
- fjärrvärme och fjärrkyla,
- borrning för vatten och energi,
- mureri- och fasadarbeten,
- ugnsmakeri,
- allt arbete med trä och betong vid byggande och reparationer av vägar, järnvägar, spårvägar, tunnelbanor,
- trädgårdsanläggningar inom tomtmark,
- byggarbete i bergrum,
- takarbeten,
- rivningsarbeten,
- byggsmeder och förrådsarbeten,
- bodstäd och finstädning på byggarbetsplatser samt
- ställningsbyggare.

Riskindikatorer

Våra sju riskindikatorer är de samma för samtliga yrkesgrupper. Vissa indikatorer är därför mer eller mindre relevanta i relation till olika yrkesgrupper.

Fusk med utbildningsbevis förekommer (Utbildningsnivå)

I branscher med låga krav på formell utbildning är den anställda i högre grad utbytbar än i branscher med högre krav på formell utbildning, vilket medför en ökad risk för att den anställda exploateras.

Med ett fåtal undantag krävs ingen formell yrkesutbildning för att arbeta inom yrken som omfattas av Byggavtalet och kvalifikationerna varierar stort. För att yrkesbevis ska kunna utfärdas krävs treårig grundutbildning på gymnasieskolans bygg- och anläggningsprogram. Alternativet är cirka ett år på Komvux, eller 6-12 månader som företagslärling. Efter det följer två till tre års kvalificeringstid som anställd lärling.¹

Krav på utbildning för att få utöva yrket finns för vissa maskinförare, ställningsbyggare och anläggningsdykare.² Byggnads menar att det tidigare funnits risk för fusk med utbildningsbevis och att branschen nu gemensamt försöker åtgärda

¹ Mejlkorrespondens med Byggföretagen, den 25/9 2026

² Dialog med Byggnads, den 17/9 2026

detta genom att utveckla ett prov för att erhålla certifikat.³ Byggföretagen framhåller också att branschen arbetar mot fusk med utbildningsbevis genom striktare kontroller och tydligare riktlinjer för att säkerställa att endast kvalificerad arbetskraft anlitas.⁴

Kollektivavtalstäckningen i byggbranschen är relativt hög (Kollektivavtalstäckning och organisationsgrad)

I branscher med låg kollektivavtalstäckning och låg organisationsgrad är risken för oskäligen arbetsvillkor större eftersom de anställdas förhandlingsstyrka och möjlighet till att påverka sin situation är begränsad.

Enligt Medlingsinstitutet är kollektivavtalstäckningen i byggindustrin 87 procent.⁵ Den fackliga organisationsgraden för arbetare inom byggbranschen är strax under 60 procent.⁶

Byggnads framhåller att kollektivavtalstäckningen är lägre i storstäderna än ute i landet. Den stora mängden företag gör det svårt för Byggnads att teckna avtal. I de stora byggprojekten i Norrland finns samma problem.⁷

Krav på elektronisk personalliggare (Reglering av yrkesgruppen)

Att en yrkesgrupp är reglerad kan dels vara ett tecken på att yrkesgruppen är utsatt och därför behöver skyddas av regleringar. Det kan också vara så att en yrkesgrupp har ett bättre skydd mot att utnyttjas just för att branschen är reglerad.

Yrkesgruppen är reglerad, både genom krav på elektronisk personalliggare från Skatteverket och en rad föreskrifter hos Arbetsmiljöverket.⁸ För att öka säkerheten och förebygga arbetsmiljörisker i bygg- och anläggningsprojekt trädde nya regler i kraft den 1 januari 2025 (AFS 2023:3⁹). Dessa regler tydliggör roller, ansvar och uppgifter för byggherrar, projektörer, byggarbetsmiljösamordnare och tillverkare av monteringsfärdiga byggnader eller anläggningar.¹⁰

Arbetsmiljöverkets föreskrifter om risker vid vissa typer av arbeten som (AFS 2023:13¹¹) syftar till att förebygga risker som arbete med asbest (3 kap.) och sprängningsarbete (16 kap.). Föreskrifterna om risk för fall, till exempel vid ställningsbyggande (5 kap 60 §) aktualiseras också. Ytterligare en föreskrift värd att nämna är den om arbetsutrustning och personlig skyddsutrustning (2023:11¹²).

³ Dialog med Byggnads, den 17/9 2026

⁴ Dialog med Byggföretagen, den 10/9 2026

⁵ Medlingsinstitutet (2026) Kollektivavtalstäckning och arbetsmarknadens organisationer 2025: <https://www.mi.se/app/uploads/Kollektivavtalstackning-arbetsmarknadens-organisationer-2025.pdf>, s 9

⁶ Medlingsinstitutet (2026) Kollektivavtalstäckning och arbetsmarknadens organisationer 2025: <https://www.mi.se/app/uploads/Kollektivavtalstackning-arbetsmarknadens-organisationer-2025.pdf>, s 19

⁷ Dialog med Byggnads, den 17/9 2026

⁸ Skatteverket (visad april 2026) Personalliggare i byggbranschen.

<https://www.skatteverket.se/foretag/arbetsgivare/personalliggare/personalliggarebyggbranschen.4.7be5268414bea0646949797.html>

⁹ Arbetsmiljöverket (nedladdat september 2026): <https://www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/publikationer/foreskrifter/afs-20233/>

¹⁰ Arbetsmiljöverket (2023) Nya regler för att öka säkerheten i bygg- och anläggningsprojekt: <https://www.av.se/press/nya-regler-for-att-oka-sakerheten-i-bygg-och-anlaggningsprojekt/>

¹¹ Arbetsmiljöverket (nedladdat september 2026): <https://www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/publikationer/foreskrifter/afs-202313/>

¹² Arbetsmiljöverket (nedladdat september 2026): <https://www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/publikationer/foreskrifter/afs-202311/>

Syftet med den föreskriften är att förebygga risk för ohälsa och olyckor orsakade av användning av olika typer av arbetsutrustning.

Skatteverket konstaterade vid kontroll av 1 800 byggföretags personalliggare 2025 att det fanns brister hos 25 procent av företagen. Bristerna bestod till exempel i att personal inte var registrerad, att liggaren inte var tillgänglig för Skatteverket eller att den saknades.¹³

Långa leveranskedjor vanliga (Underleverantörer)

I branscher med långa leveranskedjor med många underleverantörer minskar insynen vilket leder till att risken för förekomsten av oseriösa företag längre ner i entreprenadleden ökar och att det är svårare att följa upp felaktigheter. Med det sagt kan en lång leveranskedja med seriösa företag fungera problemfritt, likväl som oskäligen arbetsvillkor kan förekomma i en kort entreprenadkedja.¹⁴

Under en lång tid har antalet underleverantörer som är verksamma på byggarbetsplatserna ökat. Detta har förhöjt risken för att kriminella företag kommer in på arbetsplatserna.¹⁵ En undersökning genomförd av Byggnads i december 2025 av 100 byggprojekt visar att 55 procent av arbetsplatserna hade två led av underentreprenörer och att 44 procent hade tre led eller fler.¹⁶ Byggnads framhåller att det största problemet är det stora antalet underleverantörer.

Flera stora byggföretag i Sverige har under senare år begränsat antal underentreprenörsled till två.¹⁷ Byggföretagen uppger att kedjor av underentreprenörer sällan omfattar fler än tre led.¹⁸

Utstationerad arbetskraft vanligt förekommande (Utländsk arbetskraft)

Att använda utländsk arbetskraft är vanligt i många branscher och innebär ingen risk i sig. Däremot ställer användandet av utländsk arbetskraft utökade krav på arbetsgivaren för att skydda arbetstagaren.

Enligt Arbetsmiljöverkets utstationeringsregister var drygt 34 000 utländska byggnadsarbetare registrerade i utstationeringsregistret 2025.¹⁹ Byggnads menar att det inte går att bedöma om alla utstationerade arbetare registreras i utstationeringsregistret och inte heller huruvida registreringarna är korrekta, då dessa inte kontrolleras.²⁰

¹³ Skatteverket (2025) Största kontrollen hittills av personalliggare:

<https://www.skatteverket.se/omoss/pressochmedia/nyheter/2025/nyheter/storstakontrollenhittillsavpersonalliggare.5.6e1dd38d196873bce11e2b.html>

¹⁴ Översyn av entreprenörsansvaret (SOU 2023:26):

https://www.regeringen.se/contentassets/282bbe54e60444aa302b0d1842245e2/sou-2023_26_pdf-a_webb.pdf, s 137

¹⁵ Slutrapport från Bygghandelskommissionen 2022: Från svart till vitt - vänd den osunda utvecklingen i byggbranschen. (Länk: [Från svart till vitt – vänd den osunda utvecklingen i byggbranschen - Arena Idé](#))

¹⁶ Byggnads och Soc & Dem (2025): Vem har ansvaret egentligen? – Rapport om begränsningar av underentreprenörsled, s 2

¹⁷ Byggnads (2025): Fler än två underentreprenörsled på nära hälften av Sveriges byggarbetsplatser:

<https://www.byggnads.se/aktuellt/2025/december/flu-an-tva-underentreprenorsled-pa-nara-halfden-av-sveriges-byggarbetsplatser/>

¹⁸ Dialog med Byggföretagen den 10/9 2026 (verifieras senast den 20/9)

¹⁹ Arbetsmiljöverket (2026) Helårsrapport 2025 - Register för företag som utstationerar arbetstagare i Sverige:

<https://www.av.se/globalassets/filer/publikationer/rapporter/helarsrapport-2025-utstationering-rapport-2026-3.pdf>, s 3

²⁰ Dialog med Byggnads, den 17/9 2026

Enligt Byggföretagen är, bland deras medlemsföretag, 94 procent av de utländska arbetstagarna korrekt registrerade i utstationeringsregistret.²¹

Byggnads menar att fusket med skatter och sociala avgifter för utstationerade arbetstagare är utbrett. Försäkringskassan som har till uppgift att kontrollera de så kallade A1-intygen²² menar själva att de har små möjligheter att upptäcka felaktiga intyg.²³ Inspektionen för socialförsäkringen rapporterar att bristen på kontroll leder till att arbetstagare står utan skydd vid sjukdom eller olycka och att företag undgår att betala sociala avgifter i Sverige.²⁴

Byggföretagen framhåller att det finns risker kopplade till arbetskraft från andra länder.²⁵

Risk för felaktiga löner (Konkurrenssituation)

Byggföretagen menar att inte finns någon konkurrens i branschen som ger en press nedåt på löner bland kollektivavtalsbundna företag, bland annat eftersom lönedelen är en så liten del av kostnaderna i ett byggprojekt.²⁶ Byggföretagen framhåller att medlemsföretagen ibland framför att det i upphandlingar är för stort fokus på pris och att det i förlängningen riskerar att inverka negativt på konkurrenssituationen för seriösa företag.²⁷

Byggnads menar att det är hård konkurrens i branschen och att den har en negativ inverkan på löner och anställningsvillkor. Bilden är exempelvis att utländska företag måste vara billigare än svenska företag. Den hårda konkurrensen i ställningsbranschen har också inneburit att det finns en förutfattad uppfattning om vad arbetskraften får kosta per timme. I båda fallen menar Byggnads att det leder till en press nedåt vad gäller löner.²⁸

Svensk Bygghälsokontroll rapporterar att de i 64 avslutade granskningar av kollektivavtalsbundna företag i byggbranschen under 2025 hittade felaktiga lönenivåer i 70 procent av dessa.²⁹

Stor risk för arbetsskador (Arbetsmiljö)

Byggnads framhåller att arbetsplatsolyckor och skador till följd av bristande arbetsmiljö är vanliga i byggbranschen. Det handlar om bland annat belastningsskador, vibrationsskador och fallolyckor.³⁰ Enligt Arbetsmiljöverkets

²¹ Dialog med Byggföretagen, den 10/9 2026

²² Försäkringskassan (nedladdad 2026) Jobba i flera länder inom EU/EES, i Schweiz eller i Storbritannien: <https://www.forsakringskassan.se/privatperson/flytta-jobba-studera-eller-fa-var-d-utomlands/jobba-i-flera-lander-inom-eu-ees-eller-i-schweiz-och-storbritannien>

²³ Försäkringskassan (2025) Svar på regeringsuppdrag – Rapport, A1-intyg en outnyttjad möjlighet för myndigheter (FK 2025/000535), s 9

²⁴ Institutet för socialförsäkringen (2025) Rapport 2025:4 Rätt socialförsäkring vid utlandsarbete - En granskning av Försäkringskassans och Skatteverkets hantering av A1-intyg, s 3-4

²⁵ Dialog med Byggföretagen, den 24/9 2026

²⁶ Dialog med Byggföretagen, den 10/9 2026

²⁷ Mejlkorrespondens med Byggföretagen, den 25/9 2026

²⁸ Dialog med Byggnads, den 17/9 2026

²⁹ Svensk Bygghälsokontroll (2026) Årsrapport 2025 - Avtalsbrott, rättelser och arbetslivskriminalitet i byggbranschen. <https://www.byggnads.se/494eca/siteassets/rapporter/svensk-bygghalsokontroll-arsrapport-2025.pdf>, s 2

³⁰ Byggnads (2026) Högt spel - rapport om fallrisker i byggbranschen.

<https://www.byggnads.se/4a837a/siteassets/arbetsmiljoveckan/2025/hogt-spel---rapport-om-fallrisker-i-byggbranschen.pdf>, s 2 och dialog september 2026.

årsredovisning var den vanligaste orsaken till sanktionsavgifter att fallskydd vid byggnads- och anläggningsarbete saknades.³¹

Byggnads pekar också på vibrationsskador som ett omfattande problem i branschen. Enligt Byggnads undersökning som bygger på vittnesmål från nära 4 500 arbetare arbetar 94 procent med vibrerande verktyg och 73 procent uppger att de har symtom som stickningar och domningar i händer och fingrar.³²

Byggnads framhåller vidare att systematiska brott mot arbetstidslagen är vanliga. Långa arbetsdagar och arbete 60 - 70 timmar per vecka, måndag till söndag, är inte ovanligt. Det förekommer att arbetstagaren bara får betalt för 40 timmar, trots att han eller hon har arbetat 60 - 70 timmar. Att arbetstiden komprimeras gör det också svårare för Byggnads att kontrollera att avtalet följs.³³

Byggföretagen konstaterar att det bland medlemsföretagen är mycket få tvister som rör systematiska brott mot arbetstidslagen eller kollektivavtalsregleringar.³⁴ De framhåller även att många företag har ett ambitiöst arbetsmiljöarbete men att det också förekommer att företag brister i sitt arbetsmiljöarbete.³⁵

Riskbedömning med källhänvisningar

Riskbedömning för byggnadsarbetare med källhänvisningar

Vi hjälper dig att ställa arbetsrättsliga villkor

Indikerar din behövlighetsbedömning risk för oskäligen arbetsvillkor? Om det framkommer risk för att arbetstagarna som ska utföra kontraktet riskerar att få oskäligen arbetsvillkor, så ska arbetsrättsliga villkor anges inför upphandlingen.

Vi har tagit fram stöd som hjälper dig att ställa krav på arbetsrättsliga villkor i din upphandling.

[Om att ange arbetsrättsliga villkor](#)

³¹ Arbetsmiljöverket (2026) Arbetsmiljöverkets årsredovisning 2025. <https://www.av.se/globalassets/filer/om-oss/arsredovisningar/arbetsmiljoverkets-arsredovisning-2025.pdf>, s 22

³² Byggnads (2024) Dåliga vibbar - Om vibrationsskador i byggbranschen: <https://www.byggnads.se/aktuellt/2024/oktober/ny-rapport-tre-av-fyra-byggnadsarbetare-visar-symptom-pa-vibrationsskador/>, s 2

³³ Dialog med Byggnads, den 17/9 2026

³⁴ Dialog med Byggföretagen, den 10/9 2026

³⁵ Dialog med Byggföretagen, den 10/9 2026